

Pembelajaran secara Koperatif dalam Kelas Bahasa Melayu

Norul Haida Reduzan

Abstrak

Kajian ini bertujuan meninjau tentang keberkesanan pelaksanaan pembelajaran secara koperatif dalam kelas Bahasa Melayu. Kajian ini juga dijalankan untuk mengenal pasti sejauh mana kaedah pembelajaran koperatif itu berupaya untuk mengatasi jurang pelajar serta mengkaji persepsi berdasarkan latar belakang responden, iaitu pelajar semester berapa, jantina dan kaum. Justeru, seramai 70 orang responden yang terdiri daripada pelajar semester 5 di bawah tanggungjawab penyelidik telah dipilih sebagai sampel bagi kajian ini. Soal selidik telah digunakan bagi mendapatkan maklum balas responden mengenai keberkesanan pembelajaran koperatif ke atas tiga domain, iaitu kognitif, afektif dan psikomotor. Data yang diperoleh dianalisis dengan menggunakan sistem perisian SPSS versi 18.0. Ujian t digunakan untuk melihat sama ada wujud perbezaan yang signifikan antara usia dan jantina terhadap pembelajaran secara koperatif. Hasil kajian menunjukkan bahawa domain yang paling dominan dalam amalan pembelajaran koperatif adalah domain afektif. Justeru, terdapat perbezaan yang signifikan di antara tiga kaum bagi persepsi terhadap keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif.

Kata kunci pembelajaran koperatif, Bahasa Melayu, domain kognitif, afektif dan psikomotor

Abstract

This study aims to explore the students perceptions about the effectiveness of the implementation of cooperative method in

learning Malay Language. This study was also conducted to identify the extent to which cooperative learning method is able to overcome the gap and the perception of students based on their background such as form, gender and race. Thus, a total of 70 respondents consisting of form two and four students beyond the researchers responsibility has been selected as the sample for this study. Questionnaires were used to obtain the respondents feed back on the effectiveness of cooperative learning towards three domains, namely cognitive, affective and psychomotor. The data obtained are analyzed by using SPSS 18.0 version software system. T-test used to see whether there are significant differences between age and gender on cooperative learning. The results showed that the dominant domain in the practice of cooperative learning is the affective domain. Next, there are significant differences between the three races for the perceptions towards the effectiveness of cooperative learning. Therefore, there was a significant difference between the three races in terms of their perceptions of the effectiveness of cooperative learning implementation.

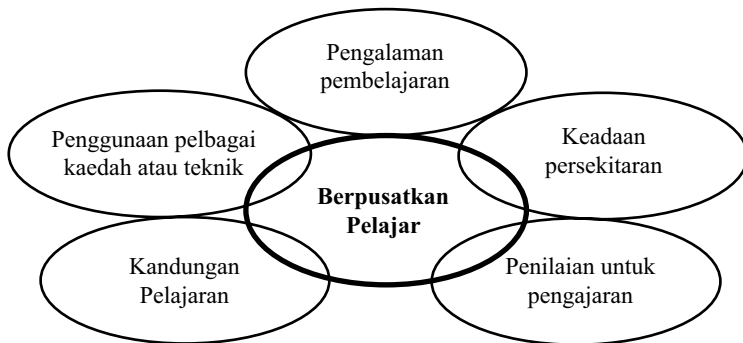
Keywords *cooperative learning, Malay Language, cognitive domain, affective and psychomotor*

Pendahuluan

Kementerian Pelajaran Malaysia (KPM) telah membuat beberapa rombakan terhadap Sistem Pendidikan Kebangsaan khususnya perubahan dari segi kurikulum, pedagogi, penilaian dan pengurusan bagi menghadapi cabaran globalisasi, serta penggunaan teknologi maklumat dan komunikasi dalam kehidupan masyarakat. Dalam konteks pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu, guru digalakkan untuk menggunakan pelbagai pendekatan dan kaedah pengajaran. Namun begitu, strategi pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu itu mestilah berpusatkan pelajar (Juriah Long, 2010: 11). Berdasarkan model pengajaran Burden dan Byrd (1994, 2003), Kementerian Pendidikan Malaysia (1997) dan Teori Konstruktivisme (Brooks dan Brooks 1993; Biner 1999) prinsip-prinsip pengajaran berpusatkan pelajar dapat disimpulkan seperti rajah 1.0 pada halaman yang berikutnya (Juriah Long, 2010: 96):

Sehubungan itu, guru bahasa perlu mengubah paradigma mereka berkenaan proses pengajaran dan pembelajaran ke arah mencapai kualiti pendidikan yang bertaraf dunia. Perubahan kaedah pengajaran

tradisional yang berpusatkan guru kepada kaedah terkini yang berpusatkan pelajar merupakan antara perubahan yang disarankan. Hal ini kerana, menurut laporan Majlis Peperiksaan Malaysia (MPM), antara faktor yang mempengaruhi pencapaian prestasi pelajar ialah kaedah pengajaran yang dipraktikkan oleh guru di dalam bilik darjah. Selain itu, antara lain yang turut menyumbang ke arah kemerosotan minat pelajar terhadap proses pembelajaran di dalam bilik darjah ialah corak dan pola pengajaran guru yang membosankan serta sifat pengajaran yang homogen dan berbentuk sehalu.

Rajah 1 Prinsip strategi berpusatkan pelajar

Justeru, perubahan yang berlaku pada masa ini seharusnya memberi kesedaran kepada guru Bahasa Melayu supaya merancang pendekatan baru dalam melaksanakan pengajaran dan pembelajaran di dalam bilik darjah sejajar dengan hasrat Kementerian Pelajaran Malaysia (2006), menyarankan agar guru mempertingkatkan daya kreativiti dan inovasi ke arah mewujudkan suasana pembelajaran yang berkesan, menarik dan menyeronokkan. Dengan kata lain, peranan guru pada masa ini telah pun berubah daripada sumber pengetahuan kepada perancang serta pemudah cara dalam pengajaran dan pembelajaran, selain menjadi agen perubahan dan sumber inspirasi kepada pelajar.

Koperatif Sebagai Kaedah Pembelajaran

Kajian ini memfokus kepada persepsi atau tanggapan pelajar terhadap keberkesanan pelaksanaan pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu secara koperatif di dalam bilik darjah. Antara prospek yang ditinjau adalah keberkesanan pembelajaran koperatif ke atas domain kognitif, afektif dan psikomotor pelajar serta kemampuan

kaedah tersebut dalam merapatkan jurang perbezaan antara individu yang pelbagai yakni responden kajian ini sendiri. Dengan kata lain, pembelajaran koperatif digunakan sebagai satu jalan penyelesaian yang efektif dalam kajian ini.

Juriah Long (2010: 135) menyatakan bahawa, pembelajaran koperatif ini sesuai untuk semua pelajar, terutamanya di dalam kelas pelbagai kebolehan, kaum dan budaya. Hal ini dikatakan demikian kerana, pendekatan pembelajaran koperatif dapat meningkatkan pencapaian akademik pelajar, menonjolkan perkembangan afektif, memperbaiki hubungan kaum serta menggalakkan pelajar berhujah dan mengeluarkan buah fikiran. Dalam jangka masa yang panjang, suasana pembelajaran yang memberangsangkan ini akan membolehkan pelajar membina dan melancarkan pertuturan selaras dengan kandungan Huraian Sukatan Pelajaran Bahasa Melayu.

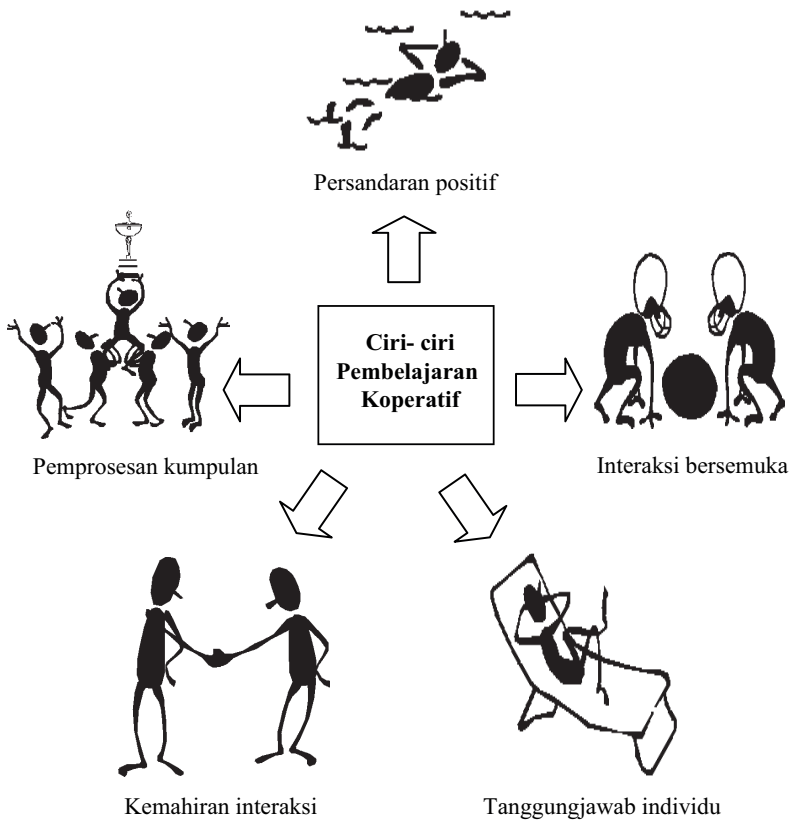
Menurut Jolliffe (2007: 3) pula, kaedah koperatif yang sebenar adalah pembelajaran di dalam bilik darjah yang merangkumi dua elemen penting, iaitu persandaran positif berasaskan prinsip “we sink or swim together” dan tanggungjawab individu atau “individual accountability” yang berpegang kepada prinsip “no hitchhiking” seperti rajah yang berikut:

Rajah 2 Elemen pembelajaran koperatif Jolliffe (2007:4)

Berdasarkan rajah di atas, Jollife (2007: 4) cuba untuk menggambarkan bagaimana aspek persandaran positif dan tanggungjawab individu itu memainkan peranan yang amat besar sekiranya ingin mewujudkan suasana pembelajaran secara koperatif yang berkesan. Di samping dua ciri yang telah dinyatakan, pembelajaran koperatif turut mempunyai tiga sifat tambahan yang menjadikannya satu kaedah pembelajaran kumpulan yang bukan sahaja unik bahkan mempunyai kekuatan tersendiri. Kelima-lima ciri yang mendasari pembelajaran koperatif diperlihatkan melalui rajah yang berikut:

Ciri-ciri pembelajaran koperatif

Rajah 3 Ciri-ciri pembelajaran koperatif

1. Persandaran Positif (*Positive Interdependence*)

Persandaran positif dianalogikan sebagai kedudukan pemain bola sepak sewaktu hendak membuat dan menerima hantaran. Hal ini kerana, tahap pencapaian kumpulan kooperatif ditentukan oleh amalan bekerjasama antara ahlinya. Menurut Kamarudin bin Hj. Husin dan Siti Hajar binti Hj. Abdul Aziz (2004: 311), matlamat dan tugas kumpulan kooperatif mestilah direka untuk menggalakkan komunikasi antara pelajar dengan cara membina kepercayaan sama ada mereka gagal atau berjaya atau mereka tenggelam atau berenang bersama-sama seperti mana yang dinyatakan oleh Jolliffe (2007: 3) sebagai *we sink or swim together*.

2. Interaksi Semuka (*Face to face Promotive Interaction*)

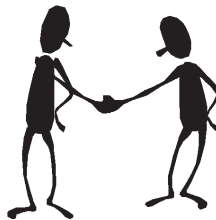
Pembelajaran kooperatif dapat berjalan dengan lancar sekiranya ahli dalam kumpulan bersemuka menghadap satu sama lain dalam bulatan atau bentuk U. Hal ini demikian kerana, kedudukan yang sedemikian akan memudahkan setiap ahli berbincang dan membuat sesuatu tugas atau aktiviti yang diberikan oleh guru. Kedudukan seperti itu turut memberi peluang kepada setiap ahli untuk saling membantu, serta melihat dan meramal tahap pencapaian atau kemampuan kumpulan mereka.

3. Tanggungjawab Individu (*Individual Accountability*)

Penilaian ke atas komitmen setiap ahli dalam kumpulan dapat dilakukan melalui soalan dan catatan atau rekod berkenaan kekerapan ahli kumpulan menyiapkan tugas yang diberi. Menurut Kamarudin bin Hj. Husin dan Siti Hajar binti Hj. Abdul Aziz (2004: 312), tanggungjawab individu wujud apabila prestasi pelajar dinilai dan dan keputusan diberi semula kepada kumpulan dan individu untuk memastikan siapa di antara mereka yang perlu dibantu, dipandu atau digalakkan dalam pembelajaran.

4. Kemahiran Interaksi (*Interpersonal and Small Group Skills*)

Semakin efektif kemahiran sosial yang dilaksanakan oleh pelajar maka semakin tinggi kualiti dan kuantiti pembelajaran mereka. Dengan kata lain, untuk memperoleh pencapaian yang membanggakan, setiap ahli perlu mempercayai dan memberi sokongan atau bantuan antara satu sama lain, di samping berinteraksi dengan baik. Antara kemahiran sosial yang dititikberatkan adalah kebolehan bekerjasama, kepimpinan, membuat persetujuan, membina kepercayaan dan galakan, komunikasi serta kebolehan menyelesaikan konflik.

5. Penilaian Proses Kerja Kumpulan (*Group Processing*)

Penilaian proses kerja kumpulan bertujuan mengukur dan seterusnya memperbaiki keberkesanan penglibatan ahli kumpulan. Guru perlu memperuntukkan masa pada akhir pembelajaran bagi membolehkan setiap ahli menilai tahap kerjasama mereka semasa sesuatu proses pembelajaran koperatif dijalankan. Di samping itu, guru juga perlu mencerap perjalanan kerja kumpulan dan memberi maklum balas apabila diperlukan oleh kumpulan tertentu.

Kajian-kajian Lepas

Kavitha a/p Gunasagaran (2006), telah membuat tinjauan ke atas “*The UTM students’ perspective on cooperative learning*”. Sehubungan itu, pengkaji telah menyenaraikan beberapa aspek untuk dinilai antaranya (a) persepsi pelajar terhadap sikap dalam kerja berkumpulan, (b) pemahaman isi pelajaran, (c) kemahiran interpersonal, (d) kemahiran komunikasi dan (e) kemahiran menyelesaikan masalah. Secara keseluruhannya, pengkaji mendapati bahawa, terdapat perbezaan yang signifikan antara lelaki dan perempuan dalam pembelajaran koperatif, iaitu nilai alfa yang diperoleh adalah 0.03. Dari segi catatan min, lelaki mencatat min sebanyak 3.74 manakala perempuan mencatat min sebanyak 3.83. Dari segi persepsi mengikut fakulti pula, pengkaji menyimpulkan bahawa tidak terdapat perbezaan yang signifikan antara kelapan-lapan fakulti, dan nilai alfa yang diperoleh adalah 0.488.

Hasil dapatan Kavitha a/p Gunasagaran (2007), dipersetujui bersama oleh Morgan dan Bobbette (2003), yang mendapati bahawa 100% responden yang dikaji menyifatkan pembelajaran koperatif sebagai satu kaedah yang menyeronokkan berbanding belajar secara sendirian. Mourtos dan Allen (2000), beranggapan bahawa

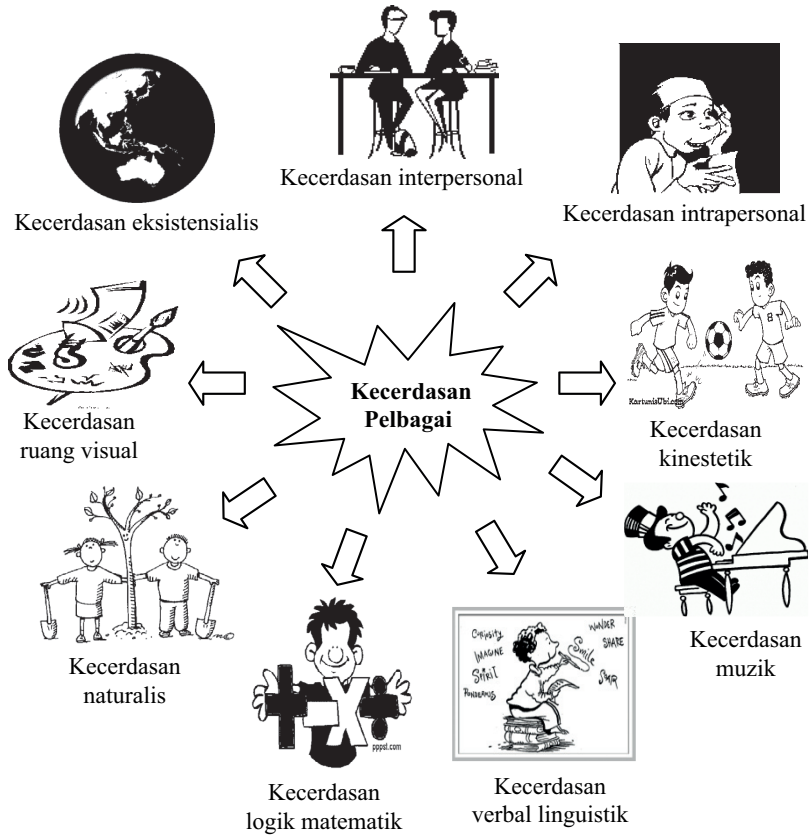
pembelajaran koperatif membantu pelajar untuk memahami isi pelajaran dengan lebih baik.

Leonard S. Kogut (2007), yang berkisar tentang “Using cooperative learning to enhance performance in general Chemistry”. Hasil dapatan kajian Leonard S. Kogut (2007), menunjukkan bahawa, 2.91% pelajar beranggapan bahawa pembelajaran koperatif menggalakkan mereka untuk meluangkan lebih masa terhadap mata pelajaran Kimia, 1.83% menganggap pendekatan ini banyak membantu mereka memahami topik-topik tertentu dalam Kimia, dan 80% lagi menyatakan keinginan untuk terus belajar dengan menggunakan pendekatan pembelajaran koperatif.

Hasil daripada penganalisan data yang diperoleh, Leonard S. Kogut (2007), mendapati bahawa sebilangan besar pelajar telah memberikan maklum balas yang positif berkenaan kelebihan pelaksanaan pembelajaran koperatif, antaranya (i) pelajar dapat menambah bilangan rakan dan belajar dalam persekitaran yang bersifat ‘menyokong’ pembelajaran pelajar, (ii) pelajar dapat menyediakan diri untuk menyertai aktiviti perbincangan kumpulan seterusnya membuang perasaan malu dan segan dalam diri masing-masing, (iii) pelajar melihat sudut pandangan yang berbeza daripada diri mereka sendiri serta (iv) pelajar mampu menyiapkan tugas secara berkumpulan dalam tempoh masa yang ditetapkan. Di samping itu, sebilangan besar pelajar turut berpendapat bahawa, melalui pembelajaran koperatif, pelajar dapat (v) berkongsi bahan dan pengetahuan mengenai sesuatu isi pelajaran, (vi) memupuk budaya bekerjasama serta mengeratkan silaturahim sesama rakan sekelas.

Teori Kecerdasan Pelbagai Gardner

Menurut Howard Gardner (1983) dalam Suppiah Nachiappan et.al., (2009:152), kecerdasan bukanlah diwarisi semata-mata sebaliknya dapat ditingkatkan melalui pendidikan atau latihan. Gardner (1983), juga beranggapan bahawa, kaedah konvensional yang digunakan untuk mengukur tahap kecerdasan manusia, iaitu berdasarkan ujian IQ adalah terlalu terhad kepada logikal matematik dan bahasa sahaja. Justeru, Gardner telah mengemukakan sembilan jenis kecerdasan yang berikut sebagai satu cara untuk mengukur potensi kecerdasan manusia:

Rajah 4 Jenis-jenis Kecerdasan Pelbagai (Suppiah Nachiappan et.al., 2009:154)

Berdasarkan Rajah 4 di atas, jelas bahawa Gardner telah mengetengahkan sembilan kecerdasan yang berbeza. Justeru, jadual di bawah akan memperincikan setiap kecerdasan dengan lebih mendalam bagi memperjelas fahaman penyelidik mengenai teori ini.

Jadual 1 Kecerdasan Pelbagai dalam Proses Pengajaran dan Pembelajaran
(Sumber: Suppiah Nachiappan et.al., 2009:159-160)

Kecerdasan Pelbagai	Bentuk Pemikiran	Kegemaran	Bahan Bantu Mengajar	Kaedah Pengajaran
Interpersonal	Lantunan idea-idea orang lain.	Memimpin dan berhubung.	Projek berkumpulan.	Kerja berkumpulan.
Intrapersonal	Refleksi atau muhasabah diri.	Menetapkan matlamat.	Jurnal, dan log pemikiran.	Meluahkan pendapat.
Kinestetik	Pergerakan tubuh badan.	Aktiviti, pergerakan.	Main peranan, dan permainan.	Pembelajaran <i>hands-on</i> .
Muzik	Melalui irama dan melodi.	Mendengar, menyanyi lagu.	Alat muzik, kaset, radio.	Muzik latar, menulis lirik.
Verbal - Linguistik	Dalam bentuk perkataan.	Membaca dan menulis.	Buku, diari, alat tulis, kaset.	Perbincangan dan bercerita.
Logik-Matematik	Dalam bentuk penaakulan.	Eksperimen, dan mengira.	Objek untuk diterokai.	Penerokaan, ekplorasi.
Naturalis	Berorientasikan alam sekitar.	Flora dan fauna.	Makmal <i>hands-on</i> , taman.	Penjagaan flora dan fauna.
Ruang Visual	Imej dan gambar.	Mereka cipta, dan melukis.	Video, buku bergambar.	Lawatan ke muzium seni.
Eksistensialis	Kesedaran menyeluruh.	Membuat perkaitan.	Bahan bacaan, buku sastera.	Perbincangan meluas.

Dapatan Kajian

Bahagian ini akan membincangkan analisis ke atas data dan dapatan kajian penyelidik berkenaan persepsi pelajar terhadap keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif. Secara umumnya, responden diberikan set soal selidik yang terdiri daripada 16 item bagi meninjau persepsi tiga aspek utama yang diterapkan dalam pembelajaran koperatif, iaitu (a) kognitif, (b) afektif dan (c) psikomotor.

Sehubungan dengan itu, perbincangan ini akan memperjelaskan beberapa prospek penting, iaitu (a) demografi atau latar belakang responden, (b) min atau peratusan mengikut domain, (c) perbandingan min dan (d) perkaitan antara demografi dengan persepsi.

Maklumat Demografi Responden

Maklumat demografi responden mencakup tiga butiran asas pelajar, iaitu (a) kumpulan, (b) jantina dan (c) bangsa. Dengan kata lain, penyelidik akan memulakan huraian mengenai tingkatan yang sekali gus mewakili umur responden, diikuti oleh jantina dan seterusnya kaum sama ada Melayu, Cina ataupun India.

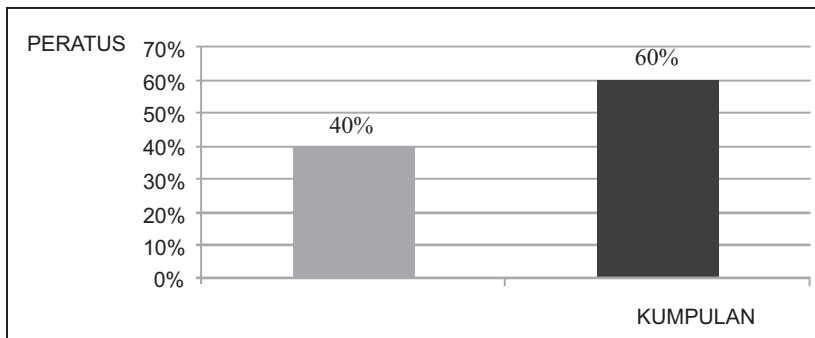
Kumpulan

Berikut merupakan dapatan penyelidik dari segi kumpulan responden:

Jadual 2 Jadual kekerapan mengikut kumpulan

		Kekerapan	Peratus	Peratus Kumulatif
Valid	Dua	28	40.0	40.0
	Empat	42	60.0	100.0
	Jumlah	70	100.0	

Jadual kekerapan di atas menunjukkan bahawa, daripada 70, 28 orang (40%) adalah pelajar kumpulan dua, manakala 42 orang lagi (60%) merupakan pelajar kumpulan empat di UPSI. Kesemua pelajar baik kumpulan dua mahupun kumpulan empat, terlibat sebagai responden bagi kajian yang dilakukan oleh penyelidik.

Rajah 5 Rajah kekerapan mengikut kumpulan

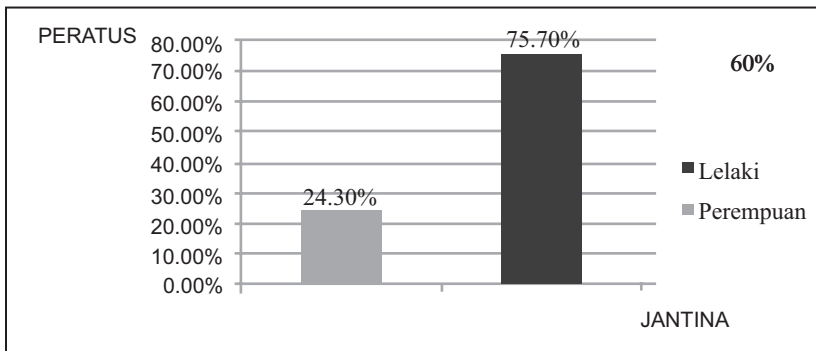
Jantina

Dari segi jantina, responden bagi kajian ini terdiri daripada dua, iaitu pelajar lelaki dan pelajar perempuan. Berikut merupakan hasil tinjauan penyelidik ke atas taburan responden mengikut jantina:

Jadual 3 Jadual kekerapan mengikut jantina

	Kekerapan	Peratus	Peratus Kumulatif
Valid Lelaki	17	24.3	24.3
Perempuan	53	75.7	100.0
Jumlah	70	100.0	

Merujuk kepada jadual di atas, penyelidik mendapati bahawa sebahagian besar daripada responden kajian adalah pelajar perempuan. Hal ini dikatakan demikian kerana, berdasarkan ujian kekerapan mengikut jantina seperti dalam jadual di atas, responden terdiri daripada 17 orang (24.3%) pelajar lelaki dan 53 orang (75.7%) pelajar perempuan. Keseluruhannya berjumlah 70 orang.

Rajah 6 Rajah kekerapan mengikut jantina

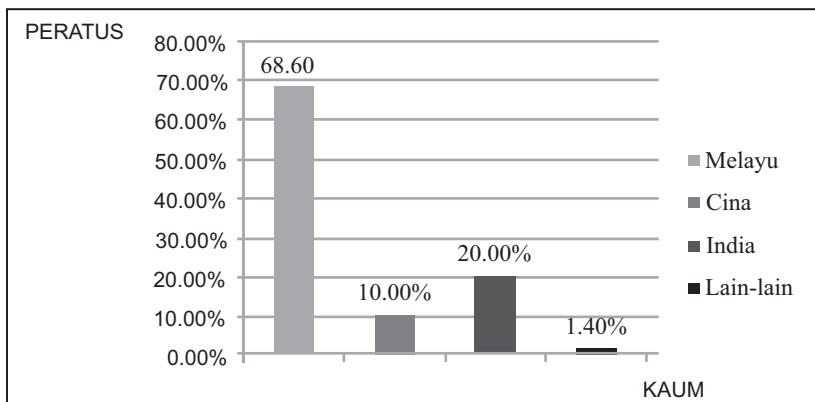
Kaum

Responden yang terlibat dalam kajian ini terdiri daripada tiga kaum utama di Malaysia, iaitu Melayu, Cina dan India. Jadual di bawah menunjukkan taburan responden mengikut kaum masing-masing:

Jadual 4 Jadual kekerapan mengikut kaum

		Kekerapan	Peratus	Peratus Kumulatif
Valid	Melayu	48	68.6	68.6
	Cina	7	10.0	78.6
	India	14	20.0	98.6
	Lain-lain	1	1.4	100.0
	Jumlah	70	100.0	

Seramai 48 orang (68.6%) merupakan kaum Melayu, iaitu bilangan majoriti bagi responden yang diperolehi. Sementara itu, 7 orang (10%) adalah kaum Cina, 14 orang (20%) kaum India, manakala seorang (1.4%) merupakan lain-lain kaum.

Rajah 7 Rajah kekerapan mengikut kaum

Min atau peratusan mengikut domain

Bahagian ini akan memperlihatkan dapatan kajian berkenaan min, sisihan piawai atau peratusan mengikut soalan-soalan yang terdapat dalam soal selidik. Seperti yang telah dinyatakan, persepsi responden berkenaan keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif ditinjau dari tiga aspek, iaitu (a) kognitif, (b) afektif dan (c) psikomotor. Sehubungan dengan itu, penganalisisan data akan dimulakan dengan keberkesanan pembelajaran koperatif terhadap aspek kognitif, diikuti oleh aspek afektif dan psikomotor.

Persepsi dari sudut kognitif pelajar

Secara umumnya, kognitif merupakan pemikiran segala perkara yang berkaitan dengan kognisi pelajar misalnya proses pembelajaran, pemahaman, dan pemerolehan pengetahuan. Bagi mendapatkan maklum balas mengenai persepsi pelajar berkenaan keberkesanan pembelajaran koperatif terhadap aspek kognitif, penyelidik telah menyediakan empat buah soalan yang ditandakan dengan item bernombor 2, 4, 5 dan 7. Berikut merupakan hasil dapatan bagi setiap soalan yang telah disediakan oleh penyelidik:

Jadual 5 Perbezaan min tiga item tertinggi dalam domain kognitif

Soalan	Min	Sisihan Piawai
2) Pembelajaran berkumpulan membantu saya memahami isi pelajaran dengan lebih baik.	4.1714	.69022
4) Saya bebas mengeluarkan pendapat dalam perbincangan kumpulan.	3.9857	.89269
5) Rakan-rakan banyak membantu saya dalam pembelajaran.	3.9286	.95282
7) Saya memperoleh pencapaian yang lebih baik melalui pembelajaran berkumpulan.	3.9000	.85381

Secara umumnya, jadual 5 di atas menunjukkan min dan sisihan piawai tertinggi bagi soalan-soalan yang mewakili persepsi responden mengenai keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif terhadap domain kognitif pelajar. Min tertinggi sebanyak 4.1714 dengan sisihan piawai sebanyak .69022 dicatat oleh soalan enam, iaitu “pembelajaran berkumpulan membantu saya memahami isi pelajaran dengan lebih baik.” Seterusnya, min kedua tinggi pula adalah 3.9857 dengan sisihan piawai sebanyak .89269 bagi soalan “saya bebas mengeluarkan pendapat dalam perbincangan kumpulan.” Min yang ketiga tinggi dicatat bagi soalan 5 yang berbunyi, “Rakan-rakan banyak membantu saya dalam pembelajaran” yang mana nilai minnya adalah 3.9286 dengan sisihan piawai sebanyak .95282.

Persepsi dari sudut afektif pelajar

Afektif merupakan satu elemen pembelajaran yang menitikberatkan perasaan atau emosi pelajar. Persepsi pelajar berkenaan keberkesanan pembelajaran koperatif terhadap aspek afektif dikenal pasti melalui enam buah soalan yang ditandakan dengan item bernombor 1, 6, 11, 13, 14 dan 16. Berikut merupakan hasil dapatan bagi setiap soalan yang disediakan oleh penyelidik:

Jadual 6 Perbezaan min tiga item tertinggi dalam domain afektif

Soalan	Min	Sisihan Piawai
2) Saya suka belajar secara berkumpulan.	4.2429	.69022
4) Pembelajaran berkumpulan menambah minat saya terhadap mata pelajaran bahasa Melayu.	4.1714	.88418
11) Belajar secara berkumpulan lebih menyeronokkan berbanding belajar secara bersendirian.	4.3857	.78561
13) Pembelajaran berkumpulan memberi peluang kepada saya untuk mengenali rakan yang berbilang bangsa.	4.2857	.81903
14) Pembelajaran berkumpulan mengajar saya untuk saling menghormati.	4.4571	.65244
16) Pembelajaran berkumpulan membuatkan saya berasa dihargai.	4.2000	.67244

Jadual 6 seperti yang ditunjukkan di atas, menunjukkan min dan sisihan piawai tertinggi bagi soalan-soalan yang mewakili persepsi responden mengenai keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif terhadap domain afektif pelajar. Hasil daripada pengamatan dan penelitian ke atas jadual tersebut, penyelidik mendapati bahawa min tertinggi sebanyak 4.4571 dengan sisihan piawai sebanyak .65244 dicatat bagi soalan 14, iaitu “pembelajaran berkumpulan mengajar

saya untuk saling menghormati.” Seterusnya, min kedua tinggi pula 4.3857 adalah dengan sisihan piawai sebanyak .78561 bagi soalan 11, iaitu “belajar secara berkumpulan lebih menyeronokkan berbanding belajar secara bersendirian.” Min yang ketiga tinggi dicatat bagi soalan 13, “pembelajaran berkumpulan memberi peluang kepada saya untuk mengenali rakan yang berbilang bangsa” yang mana nilai minnya 4.2857 adalah dengan sisihan piawai sebanyak .81903.

Persepsi dari sudut psikomotor pelajar

Dalam pembelajaran, psikomotor menjurus kepada kemahiran-kemahiran tertentu. Bagi mendapatkan maklum balas mengenai persepsi pelajar berkenaan keberkesanan pembelajaran koperatif terhadap aspek psikomotor, penyelidik telah menyediakan enam buah soalan yang ditandakan dengan item bernombor 3,8,9, 10, 12 dan 15. Berikut merupakan hasil dapatan bagi setiap soalan yang disediakan oleh penyelidik:

Jadual 7 Perbezaan min tiga item tertinggi dalam domain psikomotor

Soalan	Min	Sisihan Piawai
3) Pembelajaran berkumpulan membantu saya menyelesaikan masalah.	4.2714	.83269
8) Pembelajaran berkumpulan melatih saya menjadi pendengar yang baik.	3.9429	.99106
9) Pembelajaran berkumpulan melatih saya menjadi pengucap yang baik.	3.8429	1.03049
10) Pembelajaran berkumpulan melatih saya menjadi pengucap yang baik.	4.0143	.97048
12) Pembelajaran berkumpulan melatih saya memberi dan menerima pendapat.	4.3143	.69246
15) Pembelajaran berkumpulan melatih saya untuk bekerjasama dengan rakan-rakan yang lain.	4.5000	.71728

Jadual 7 menunjukkan min dan sisihan piawai tertinggi bagi soalan-soalan yang mewakili persepsi responden mengenai keberkesanan pelaksanaan pembelajaran koperatif terhadap domain psikomotor pelajar. Hasil daripada pengamatan dan penelitian penyelidik ke atas jadual tersebut, min tertinggi sebanyak 4.5000 dengan sisihan piawai sebanyak .71728 dicatat bagi soalan 15, iaitu “pembelajaran berkumpulan melatih saya untuk bekerjasama dengan rakan-rakan yang lain.” Seterusnya, min kedua tinggi pula 4.3143 adalah dengan sisihan piawai sebanyak .69246 bagi soalan 12, iaitu “pembelajaran berkumpulan melatih saya memberi dan menerima pendapat.” Min yang ketiga tinggi pula dicatat bagi soalan 3, “pembelajaran berkumpulan membantu saya menyelesaikan makna” yang mana nilai minnya 4.2714 adalah dengan sisihan piawai sebanyak .83269.

Kesimpulan

Kesimpulannya, pembelajaran secara koperatif merupakan satu kaedah yang efisien untuk dijadikan amalan khususnya dalam kelas yang terdiri daripada kepelbagaian tahap kecerdasan dan latar belakang budaya. Hal ini kerana, berdasarkan tinjauan yang telah dilakukan oleh penyelidik, pembelajaran koperatif telah banyak membawa perubahan khususnya dari aspek penerimaan seorang pelajar terhadap mata pelajaran Bahasa Melayu dan rakan-rakan pelajar itu sendiri.

Rujukan

- Beth J. Alexander, Lynn E. Lindow, dan Michael D. Schock, 2008. Measuring the Impact of Cooperative Learning Exercises on Student Perceptions of Peer-to-Peer Learning. *A case study. Physician Assist Education*. 19 (3):18-25.
- Chanchalor, S., dan Somchitchob, S., 2007. A Study of the Utilisations on Cooperative Learning Technology of Short Course Students Towards Basic Blouse Making Course. *The International Journal of Learning*, 14(7), 57-63.
- Effandi Zakaria and Zanaton Iksan, 2007. Promoting Cooperative Learning in Science and Mathematics Education: A Malaysian Perspective. *Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 2007, 3(1), 35-39.
- Hatim Ali, 2011. A Comparison of Cooperative Learning and Traditional

- Lecture Methods in the Project Management Department of a Tertiary Level Institution in Trinidad and Tobago. *Caribbean Teaching Scholar*, Vol. 1, No. 1, April 2011, 49-64
- Juriah Long, 2010. *Kaedah pengajaran dan pembelajaran bahasa Melayu*. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Kamarudin Hj. Husin dan Siti Hajar Hj. Abdul Aziz, 2004. *Pedagogi asas pendidikan*. Kuala Lumpur: Affluent Master Sdn. Bhd.
- Kavitha a/p Gunasgaran, 2006. "The UTM Student's Perspective on Cooperative Learning". *Ijazah Sarjana Pendidikan (Kimia)*: Universiti Teknologi Malaysia.
- Lancaster, K. A., dan Strand, C. A., 2001. Using the Team Learning Model in a Managerial Accounting Class: An experiment in Cooperative Learning. *Issues in Accounting Education* , 16(4), 549-566.
- Leonard S. Kogut, 2007. Using Cooperative Learning to Enhance Performance in General Chemistry. *Jurnal of Chemical Education*, Vol.74.
- Suppiah Nachiappan, Kamarulzaman Kamaruddin, Abd. Aziz Abd. Shukor, Ramlah Jantan, Roslinda Mustapha dan Hazalizah Hamzah, 2009. *Pembelajaran dan perkembangan pelajar*. Selangor: Oxford Fajar Sdn. Bhd.